

O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI
OLIIY TA'LIM, FAN VA INNOVATSIYALAR VAZIRLIGI

ALISHER NAVOIY NOMIDAGI
TOSHKENT DAVLAT O'ZBEK TILI VA ADABIYOTI UNIVERSITETI

“BADIY TAHLIL ASOSLARI”

fanining o'quv dasturi (sillabusi)

Bilim sohasi:	200 000 – San'at va gumanitar fanlar
Ta'lim sohasi:	230 000 – Tillar
Ta'lim yo'nalishi:	60230700 – Amaliy filologiya

Toshkent-2023

Semestr	Fan/modul kodi 302BTA.3.10	Fan/modul turi majburiy	Ta'lim tili o'zbek	Ishlab chiqilgan o'quv yili 2023/2024								
				Har bir semestrdagi modulning nomi	ECTS - Kreditlar	Haftalik dars soatlari	O'quv mashg'ulotlari (soat)				Mustaqil ta'lim (soat)	Jami yuklama (soat)
							Jami:	Na'ruzi seminar	amaliy	Laborator		
5	Badiiy tahlil nazariyasi	6	4	60	10	20	30	120	180			
6	Badiiy tahlil usullari	4	4	60	10	20	30	60	120			
	Jami:	10	8	120	20	40	60	180	240			

I. FANNING MAZMUNI

Oliy filologik tahlilni yo'lga qo'yishda ushbu fan katta ahamiyat kasb etadi. Negaki, badiiy asarni tahlil qilib, uning chin qiymatini belgilab berishni bilmagan filologni mutaxassis sanash mumkin emas. Asarni badiiy tahlil qila olmaydigan talaba yaxshi bilan yomon asarning farqiga yetmaydi. Bunday mutaxassis maktab o'quvchilarining didini buzadi. Asl badiiy hodisalarni talantsiz yozilgan bitiklardan farqlay bilmaydi. Bu hoi yoshlar ma'naviyatining kemtik bo'lishiga olib keladi. Demak, ushbu fanni to'liq o'zlashtirish malakali kadrlar tayyorlashda katta ahamiyat kasb etadi.

"Badiiy tahlil asoslari" fanini o'qitishda adabiyotshunoslik, pedagogika, psixologiya fanlaridagi eng so'nggi yangiliklarga tayanilishi maqsadga muvofiq bo'ladi. Bunda talabalarni asar tahlili kechiminin faol ijrochisiga aylantirish yo'llari izlanishi zarur. Ushbu fan bo'yicha mashg'ulotlarni tashkil etishda ta'limning barcha zamonaviy metodlaridan foydalanish kerak. Asarning turli talabalar guruhi tomonidan o'ziga xos yo'sinda tahlil etilishini ta'minlash uchun interfaol usullar qollaniladi. Tabkidlash kerakki, yangi usullarni qo'llash barcha muammioni hal etib qo'ya olmaydi, lekin talabalarni faollashtirishda samara berishi mumkin.

2. FANNI O'QITISH NATIJALARI VA SHAKLLANADIGAN KASBIY KOMPETENSIYALAR

2

Fanni o'qitishdan maqsad: filolog bakalavrlarga badiiy asarni tahlil etish, matn zamiridagi joziba va estetik o'ziga xoslikni topish, uning tarbiyaviy qiymatini anglatish yo'llarini o'rgatishdan iborat.

Fanning vazifasi: - talabalarda badiiy tahlil to'g'risida tasavvur uyg'otish; badiiy matnni qabul qilishda tayaniladigan falsafiy asos hamda milliy mansublikning o'rmini aniqlash; tahlil jarayonida asarning tur xususiyatlarining ahamiyatini belgilash. Fan bo'yicha talabalarning bilim, ko'nikma va malakalariga quyidagi talablar qo'yiladi:

badiiy tahlilning ilmiy-nazariy asoslari, tahlil qilish metodikasi, tahlil turlari, tamoyillari va yo'nalishini tez va bexato tayin etish; yozuvchining o'ziga xosligini ta'minlagan omillarni payqash; asardagi tasvir o'zgachaligini ta'minlagan sabablarni ko'ra bilish; matn yuzasidan fikrini yozma va og'zaki ifodalay bilish; asarning til xususiyatlariga xos betakroriylikni ko'ra bilish;

asarning badiiy qiymatini baholay olish; - umumiy o'rta, o'rta maxsus va kasb-hunar ta'limi o'zbek adabiyoti fanlari dastur va darsliklaridagi badiiy adabiyot namunalarini tahlil etish; badiiy asarni tur vajanr xususiyatlariga kora tahlil qila olishni bilishi, malaka hosil qilishi va amalda qo'llay olishi;

mazkur o'quv redmetining nazariy asoslarini, badiiy asarni tahlil qilish va baholash mezonlarini, Blum taksonomiyasi asosida fanning o'qitish bosqichlarini belgilay olishi, o'quvchilarning og'zaki va yozma nutq malakalarini o'stirishning shakl va usullarini, dars jarayoniga qo'shimcha adabiyotlarni, yangi axborot hamda turli texnologiyalarni qo'llay bilishi kerak;

"Badiiy tahlil asoslari" fanining obyekti va predmeti; - badiiy tahlil asoslari fanining ta'lim tizimida tutgan o'ri; - badiiy tahlil asoslarining taraqqiyot bosqichlari, fanni o'qitish metodlari va usullari; - badiiy tahlil asoslari fani bo'yicha yaratilgan darsliklar, qo'llanmalarining xususiyatlarini tayin eta olish malakalariga ega bo'ishlari kerak.

3. O'QUV FANI O'QITILISHI BO'YICHA USLUBIY KO'RSATMALAR

- ma'ruzalar;
- interfaol keys-stadilar;
- amaliy mashg'ulotlar (aqliy hujum, tezkor savol-javoblar);
- guruhlarda ishlash;
- taqdimotlar qilish;
- individual loyihalar;
- jamoa bo'lib ishlash va himoya qilish uchun loyihalar.

3

4. TALABALAR KREDITLARNI OLISH TARTIBI

Fanga oid nazariy va uslubiy tushunchalarni to'la o'zlashtirish, tahlil natijalarini to'g'ri aks ettira olish, o'rganilayotgan jarayonlar haqida mustaqil mushohada yuritish va nazorat shakllarida berilgan vazifa va topshiriqlarni bajarish, oraliq, yakuniy nazorat bo'yicha test yoki yozma ishini muvaffaqiyatli topshirish.

TALABALARNI BAHOLASH TARTIBI:

Talabalarining bilimini baholash tartibi O'zbekiston Respublikasi Oliy va o'rta maxsus ta'lim vazirining 2018-yil 9-avgustdagi 19-2018-son buyrug'i bilan tasdiqlangan "Oliy ta'lim muassasalarida talabalar bilimini nazorat qilish va baholash tizimi to'g'risida"gi Nizom talablari asosida belgilanadi.

1. Nazoratlarni amalga oshirish tartibi.

Oraliq nazorat: O'tilgan mavzular asosida og'zaki yoki yozma shaklda o'tkaziladi.

Yakuniy nazorat: Semestr davomida o'tilgan mavzular bo'yicha og'zaki yoki yozma shaklda o'tkaziladi.

Izoh: Oraliq nazorat turi har bir fan bo'yicha fanning xususiyatidan kelib chiqqan holda 2 martagacha o'tkazilishi mumkin.

Talabani oraliq nazorat turi bo'yicha baholashda, uning o'quv mashg'ulotlari davomida olgan baholari inobatga olinadi.

Nazoratlarning o'tkazilishi muddatlari muayyan o'quv yilida tasdiqlangan o'quv jarayoni jadvali asosida tashkil etiladi.

2. Talabalarining bilimni baholash mezonlari:

talaba mustaqil xulosa va qaror qabul qiladi, ijodiy fikrlay oladi, mustaqil mushohada yuritadi, olgan bilimni amalda qo'llay oladi, fanning mohiyatini tushunadi, biladi, ifodalay oladi, aytib beradi hamda fan bo'yicha tasavvurga ega deb topilganda – **5 (a'lo) baho**;

talaba mustaqil mushohada yuritadi, olgan bilimni amalda qo'llay oladi, fanning mohiyatini tushunadi, biladi, ifodalay oladi, aytib beradi hamda fan bo'yicha tasavvurga ega deb topilganda – **4 (yaxshi) baho**;

talaba olgan bilimni amalda qo'llay oladi, fanning mohiyatini tushunadi, biladi, ifodalay oladi, aytib beradi hamda fan bo'yicha tasavvurga ega deb topilganda – **3 (qoniqarli) baho**;

talaba fan dasturini o'zlashtirmagan, fanning mohiyatini tushunmaydi hamda fan bo'yicha tasavvurga ega emas deb topilganda – **2 (qoniqsiz) baho** bilan baholanadi.

5. O'QUV MASHG'ULOTLARI VA MUSTAQIL TA'LIM QISMI

Ma'ruza mashg'ulotlari

5- semestr

№	Ma'ruza mavzulari	Qisqacha tavsifi (kalit so'zlar)	Soatlar hajmi
1	«Badiiy tahlil asoslari» fan sifatida	«Badiiy tahlil asoslari» kursining maqsadi filolog mutaxassislarini badiiy asar bilan professional darajada ishlashga o'rgatishdan iborat ekanligi va matn bilan ishlash amaliyotini o'rgatish.	2
2	Badiiy asar tahlilining yetakchi tamoyillari	Tahlildagi yetakchi tamoyillarni o'rganish	2
3	Badiiy tahlilning yo'nalishlari	Badiiy tahlilda asar mazmunig ko'ra tahlil yo'nalishi belgilab olish	2
4	Badiiy tahlil turlari	Badiiy tahlilning turlarini farqlash va uni amaliyotda qo'llay olish.	2
5	Badiiy tahlilda shakl va mazmun munosabati	Badiiy tahlilda shakl va mazmun munosabatini anglash.	2
Jami:			10

2. Amaliy mashg'ulotlar

5-semestr

№	Amaliy mashg'ulot mavzulari	Qisqacha tavsifi (kalit so'zlar)	Soatlar hajmi
1	Badiiy tahlilning yo'nalishlari va tamoyillari	Badiiy tahlilning yetakchi tamoyillarini bilish	2
2	Xalq dostonlarini tahlil etish.	Badiiy asarni adabiy tur, ramz, timsol, mavzu va mazmuniga ko'ra tahlil qilish.	2
3	Xalq qo'shiqlarini tahlil qilish	ramz, timsol, mavzu va mazmuniga ko'ra tahlil qilish.	2
4	Xalq ertaklarini tahlil qilish.	ramz, timsol, mavzu va mazmuniga ko'ra tahlil qilish.	2
5	"Qutadg'u bilig"da so'z ta'rifi	Badiiy asarni adabiy tur, ramz, timsol, mavzu va mazmuniga ko'ra tahlil qilish.	2
6	Ahmad Yassaviy hikmatlari tahlili	Badiiy asarni adabiy tur, ramz, timsol, mavzu va mazmuniga ko'ra tahlil qilish.	2
7	"Qisas ar-Rabg'uziy" asari sharhi, obrazlar va mavzular olami	Agaiografik asarlarga yondashuv asosida tahlil qilish	2
8	Yusuf va Zulayxo tizimidagi asarlar tahlili	Qur'oni karinga bog'lab sharhlash	2

9	Alisher Navoiy g'azallari tahlilida majoziy talqin	Badiiy asarni adabiy tur, ramz, timsol, mavzu va mazmuniga ko'ra tahlil qilish.	2
10	Bobur g'azallarining biografik talqini	Badiiy asarni adabiy tur, ramz, timsol, mavzu va mazmuniga ko'ra tahlil qilish.	2
11	"Boburnoma"da muallif shaxsiyati va davr talqini	Muallif biografiyasiga bog'lab tahlil qilish	2
12	Mashrab g'azallari tahlili	Tasavvufiy tahlil qilish	2
13	"Shajarai turk"da asotir va haqiqat.	Haqiqat va afsonani sharhlash	2
14	Gulxaniy "Zarbulmasal"ning majoziy talqini	ramz, timsol, mavzu va mazmuniga ko'ra tahlil qilish.	2
15	Diniy-irfoniy asarlar tahlili	Diniy-tasavvufiy tahlil qilish	2
Jami:			30 s.

Seminar mashg'uloti

№	Seminar mashg'ulot mavzulari	Qisqacha tavsifi (kalit so'zlar)	Soatlar hajmi
5- SEMESTR			
1	Badiiy asar tahlili va gernevntik talqin	Badiiy asarni adabiy tur, ramz, timsol, mavzu va mazmuniga ko'ra tahlil qilish.	2
2	Furqat, Muqimiy she'rlarining sosiologik tahlili	adabiy tur, ramz, timsol, mavzu va mazmuniga ko'ra tahlil qilish.	2
3	Fitrating badiiy asar tahlilidagi yondashuvlari	adabiy tur, ramz, timsol, mavzu va mazmuniga ko'ra tahlil qilish.	2
4	Qodiriy romanlarini tahlil qilish	adabiy tur, ramz, timsol, mavzu va mazmuniga ko'ra tahlil qilish.	2
5	Cho'pon she'rlaridagi ramz va timsollar tahlili	Badiiy asarni adabiy tur, ramz, timsol, mavzu va mazmuniga ko'ra tahlil qilish.	2
6	"Kecha va kunduz" asarining ijtimoiy tahlili	Badiiy asarni adabiy tur, ramz, timsol, mavzu va mazmuniga ko'ra tahlil qilish.	2
7	Jadid dramalari: Hamzaning "Zaharli hayot yoxud ishq qurbonlari" dramasi tahlili	Dramatik asarlarni tahlil qilish	2
8	"Turkiy guliston yoxud axloq" asari didaktik tahlili	Didaktik tahlil qilish	2
9	Hamza she'rlarini ijtimoiy hayot kontekstida tahlil qilish	Badiiy asarni adabiy tur, ramz, timsol, mavzu va mazmuniga ko'ra tahlil qilish.	2

10	Badiiy asar tahliliga doir nazariy adabiyotlar	Badiiy asarni adabiy tur, ramz, timsol, mavzu va mazmuniga ko'ra tahlil qilish.	2
Jami:			20 s.

Mustaqil ta'lim mavzulari

5- SEMESTR

№	Mustaqil ta'lim mavzulari	O'quv mashg'ulot turi nomi	Qisqacha tavsifi (kalit so'zlar)	Soatlar hajmi
1	Amaliy va seminar mashg'ulotlarga tayyorgarlik ko'rish.	Mustaqil ta'lim	Mustaqil ishlash, tayyorgarlik, referat.	12
2	Adabiy-nazariy adabiyotlar bilan ishlash	seminar	Mustaqil ishlash, tayyorgarlik, referat.	12
3	Ilmiy adabiyotlar bilan ishlash	amaliy	Mustaqil ishlash, tayyorgarlik, referat.	12
4	Publitsistik materiallar bilan ishlash	amaliy	Mustaqil ishlash, tayyorgarlik, referat.	12
5	Y. Is'hoqovning "So'z san'ati so'zligi" kitobini o'qish	amaliy	Mustaqil ishlash, tayyorgarlik, referat.	12
6	Mumtoz asarlar tahliliga doir kitoblarni o'qish	amaliy	Mustaqil ishlash, tayyorgarlik, referat.	12
7	Xorijiy olimlar maqolalari bilan tanishish	amaliy	Mustaqil ishlash, tayyorgarlik, referat.	12
8	B.Sarimsoqovning "Badiylik asoslari va mezonlari" kitobini o'qish	amaliy	Mustaqil ishlash, tayyorgarlik, referat.	12
9	D.Quronovning "Adabiyot nazariyasi" kitobi bilan tanishish	amaliy	Mustaqil ishlash, tayyorgarlik, referat.	12
10	Begali Qosimov ilmiy tadqiqotlari bilan tanishish	amaliy	Mustaqil ishlash, tayyorgarlik, referat.	12
Jami:				120 s.

1.Ma'ruza mashg'ulotlari

6-SEMESTR

№	Ma'ruza mavzulari	Qisqacha tavsifi (kalit so'zlar)	Soatlar hajmi

1	Badiiy tahlilda dunyoqarash va milliy mansublik	Tahlilda geremenvtik yondashuv, milliy mansublikni anglash, shunga muvofiq tahlil qilish.	2
2	Lirik asarlarni tahlil qilish yo'llari	Lirik asarlarni tahlil qilish bosqichlarini bilish.	2
3	Epik asarlar tahlili	Epik turlarni hajmiga ko'ra tahlil qilish.	2
4	Dramatik asarlarni tahlil qilish	Dramatik asarlarni tahlil qilish ko'nikmasini egallash.	2
5	Folklor asarlarini tekshirish metodlari	Xalq og'zaki ijodi namunalardagi simvollarni bilish.	2
Jami:			10 s.

2. Amaliy mashg'ulotlar

6- SEMESTR

№	Amaliy mashg'ulot mavzulari	Qisqacha tavsifi (kalit so'zlar)	Soatlar hajmi
1	Badiiy asar tahlilida zamonaviy yondashuvlar	Badiiy asarni adabiy tur, ramz, timsol, mavzu va mazmuniga ko'ra tahlil qilish.	2
2	G'afur G'ulom she'rlari tahlili	adabiy tur, ramz, timsol, mavzu va mazmuniga ko'ra tahlil qilish.	2
3	Hamid Olimjon lirikasi tahlili	adabiy tur, ramz, timsol, mavzu va mazmuniga ko'ra tahlil qilish.	2
4	G'afur G'ulomning nasriy asarlari tahlili	adabiy tur, ramz, timsol, mavzu va mazmuniga ko'ra tahlil qilish.	2
5	Zulfiya lirikasida ruhiy tahlili	Badiiy asarni adabiy tur, ramz, timsol, mavzu va mazmuniga ko'ra tahlil qilish.	2
6	Mirtemir she'rlarining falsafiy tahlili	Badiiy asarni adabiy tur, ramz, timsol, mavzu va mazmuniga ko'ra tahlil qilish.	2
7	Oybekning "Navoiy" romanida tarixiy haqiqat va badiiy to'qima	Tarixiy haqiqat va asarlarni tahlil qilish	2
8	Abdulla Qahhor hikoyalarning struktural tahlil qilish	Struktural tahlil qilish	2
9	Odil Yoqubovning tarixiy romanlari tahlili	Badiiy asarni adabiy tur, ramz, timsol, mavzu va mazmuniga ko'ra tahlil qilish.	2
10	Pirimqul Qodirov romanlari tahlili	Badiiy asarni adabiy tur, ramz, timsol, mavzu va mazmuniga ko'ra tahlil qilish.	2
11	Erkin Vohidov she'riyatida mumtoz adabiy an'analar	Badiiy asarni adabiy tur, ramz, timsol, mavzu va mazmuniga ko'ra tahlil qilish.	2
12	Abdulla Oripov she'riyatida falsafiy kechinmalar tahlili	adabiy tur, ramz, timsol, mavzu va mazmuniga ko'ra tahlil qilish.	2
13	Rauf Parfi she'rlarining mavzular olami	adabiy tur, ramz, timsol, mavzu va mazmuniga ko'ra tahlil qilish.	2

14	Tog'ay Murod romanlarida milliy ruh	adabiy tur, ramz, timsol, mavzu va mazmuniga ko'ra tahlil qilish.	2
15	O'tkir Hoshimov romanlarida milliy mansublik	Badiiy asarni adabiy tur, ramz, timsol, mavzu va mazmuniga ko'ra tahlil qilish.	2
Jami:			30 s.

1. Seminar mashg'ulotlari

№	Seminar mavzulari	Qisqacha tavsifi (kalit so'zlar)	Soatlar hajmi
1	Muhammad Yusuf she'rlarida Vatan madhi	adabiy tur, ramz, timsol, mavzu va mazmuniga ko'ra tahlil qilish.	2
2	Nazar Eshonqul asarlarining modern tahlili	Badiiy asarni adabiy tur, ramz, timsol, mavzu va mazmuniga ko'ra tahlil qilish.	2
3	Shukur Xolmirzaev hikoyalari tahlili	adabiy tur, ramz, timsol, mavzu va mazmuniga ko'ra tahlil qilish.	2
4	Ozod Sharafiddinovning adabiy-tanqidiy qarashlari	Badiiy asarni adabiy tur, ramz, timsol, mavzu va mazmuniga ko'ra tahlil qilish.	2
5	Vulgar-sosiologik metod	adabiy tur, ramz, timsol, mavzu va mazmuniga ko'ra tahlil qilish.	2
6	Erkin A'zam dramalari tahlili	Badiiy asarni adabiy tur, ramz, timsol, mavzu va mazmuniga ko'ra tahlil qilish.	2
7	Usmon Azim ijodida folklor an'analar	adabiy tur, ramz, timsol, mavzu va mazmuniga ko'ra tahlil qilish.	2
8	Ulug'bek Hamdam romanlari tahlili	Badiiy asarni adabiy tur, ramz, timsol, mavzu va mazmuniga ko'ra tahlil qilish.	2
9	Isajon Sulton ijodida tarixiylik tamoyili	adabiy tur, ramz, timsol, mavzu va mazmuniga ko'ra tahlil qilish.	2
10	Sirojiddin Sayyid she'riyatida xalqchilik	Badiiy asarni adabiy tur, ramz, timsol, mavzu va mazmuniga ko'ra tahlil qilish.	2
Jami:			20 s.

4. Mustaqil ta'lim ishlari

№	Mustaqil ta'lim mavzulari	O'quv mashg'ulot turi nomi	Qisqacha tavsifi (kalit so'zlar)	Soatlar hajmi
Ma'rifatparvarlik davri adabiyoti				
1.	Amaliy va seminar mashg'ulotlarga tayyorgarlik ko'rish.	Mustaqil ta'lim	Mustaqil ishlash, tayyorgarlik, referat.	10
2.	Adabiy-nazariy adabiyotlar bilan ishlash	seminar	Mustaqil ishlash, tayyorgarlik, referat.	10

